

VERSLAG PASTORAAL CONGRES 2014

Helvoirt 23-25 maart 2014. Aantekeningen door Marlou Banning van de lezingen van Christian Hennecke, Johan Roose en anderen.

Op zondagavond 23 maart ging de eerste inleiding van Christian Hennecke over: 'Hoe gaan we op een nieuwe manier kijken, om het nieuwe te kunnen zien.'

Samenvatting van deze eerste lezing van Hennecke door Kees Slijkerman:

Structuurontwikkeling is niet hetzelfde als kerkontwikkeling. Sinds 1960 is er een jaarlijkse daling van 0,5 % in kerkbetrokkenheid, ongeacht wie er paus of pastoor is. In 2014 moet ieder zelf beslissen naar de kerk te gaan of niet.

In 1960 hadden negenjarige parochianen al een ontwikkeling doorgemaakt door deelname aan het kerkelijk leven, waardoor ze er aan toe waren voor het eerst de communie te ontvangen. In 2014 is een eerste communieproject voor negenjarigen meestal een eerste contact met de parochie.

In de Westerse wereld zien we deze vier fases:

1. Ouders en kinderen gaan samen naar de kerk.
2. Ouders gaan niet naar de kerk maar sturen wel hun kinderen naar de kerk.
3. Ouders en kinderen gaan niet naar de kerk maar bij die ouders is nog een herinnering aan vroegere kerkgang.
4. Ouders en kinderen gaan niet naar de kerk en weten niets van het geloof.

Zeg niet dat ze in die vierde fase niets *meer* van het geloof weten. Stel de vraag hoe we voor het eerst Christus kunnen presenteren aan die mensen.

Bewust of onbewust vergelijken we meestal de kerk van nu met hoe het in onze jeugd was.

Maar een bepaald type kerk sterft of is al gestorven. De Kerk gaat echter in veranderde vorm wel door. Zoals het volk Israel in de woestijn terugverlangde naar de vleespotten van Egypte, zo verlangen we nog vaak terug naar de volle kerken van de jaren vijftig. Maar daarvan moeten we los komen om het nieuwe te zien wat de Heilige Geest laat groeien.

Wij maken niets nieuws, wij reproduceren alleen. God maakt alles nieuw, ook als wij dat nog niet (willen) zien. Iedere generatie moet zelf het evangelie ontdekken.

Oriënteren we ons nog op het verleden?

Vanaf 24 maart heeft Marlou Banning de volgende aantekeningen gemaakt.

24 maart in aanwezigheid van bisschop Van Burgsteden

9.30 Paradigmashift Christian Hennecke
Wisseling van denksysteem

Ons geloof was een gesloten systeem: een aquarium. Echter het geloofstelsel is geen gesloten systeem meer; iedereen zwemt in de zee. Drie nieuwe steekwoorden:

Eigzinnigheid
Individualiteit
Mobiliteit

Twee groepen naast de praktiserende katholieken, pelgrims (shoppen langs verschillende spirituele ervaringen) en bekeerlingen (hebben persoonlijke godservaring meegemaakt)

Het all in one/one size fits all bestaat niet meer.

De andere twee groepen gaan waar ze iets vinden.

Ieder van ons heeft zijn eigen stem en zijn eigen persoonlijke roeping. Nieuwe vorm van gemeenschap: iedereen is belangrijk, iedereen mag zijn! Iedereen mag zijn eigen weg naar God zoeken, er zijn geen regels meer die voor iedereen hetzelfde zijn of uitpakken. Heb een visie waar je naar toe wil met een wenkend perspectief en niet steeds achterom kijken naar wat er niet meer is.

Een visie leeft echter alleen als hij gedeeld wordt, als dat niet zo is dan gebeurt er niets. Mensen worden alleen betrokken als het over hun eigen leven gaat. Om je visie uit te dragen heb je de aandacht en energie van je parochianen nodig; het gaat om een Shared vision waarmee je samen op weg gaat.

2e Vaticaans concilie:

- 1 Participatio
2. De RK kerk is een bloempotreligie / bloemenvaas.

Vele denken nog dat de kerk een hiërarchische driehoek is met de paus aan de 'top'. Tweede Vaticaans concilie zegt de hiërarchie is dienstbaar, ondergeschikt aan het doen bloeien van de gemeenschap. Christen zijn is een levenslang groeiproces, de 'kerk' moet deze levenslange groei ondersteunen.

3. Wat is de openbaring: gaat niet om catechetische uitleg maar het besef dat via de openbaring God een relatie met je aan wil gaan. Het gaat dus minder om inhoud dan het openstaan voor een relatie

4. Ontvangstmodel: Kerk is geen doel maar een middel om God een stem te geven. De kerk is er voor de mensen en de mensen zijn er niet voor de kerk. De kerk moet mensen ontvangen. Er zullen veel meer grijstinten zijn. Vroeger was je in of uit (in de aquarium of uit de aquarium). Nu zijn er veel meer tussenvormen. Dat is niet goed of slecht maar een gegeven. De RKK is een wereldkerk, wij moeten dus diversiteit kunnen accepteren. Daarnaast is er een oecumene waar we veel van kunnen leren.

Zuid-Afrika, India, Poitiers

Ook in andere gebieden worden eigen vormen gevonden om de blijde boodschap te delen. Priesters zijn enablers die lokale initiatieven ondersteunen, veel minder De voorganger. Principe van subsidiariteit, een cultuur van vertrouwen. Er is trend van lokalisering van kerken, per land een eigen invulling, fresh expressions van kerkzijn, ook wel a mixed economy met allemaal nieuwe vormen van kerkzijn.

Centrale boodschap Hennecke

Er is geen one size fits all meer, het gaat om het ontvangen van nieuwe vormen waarmee we een netwerk gaan vormen.

11.00 uur Voorbeeldparochie Haarlem-Oost, pastor Niesten

Een zeer geëngageerd verhaal van Henk Niesten hoe de gemeenschapszin in zijn parochie is gegroeid door kleinschalige, persoonlijke initiatieven. Het deelnemen aan Celebrate heeft hierbij een katalyserende rol gespeeld. Celebrate is jaarlijkse bijeenkomst van de Katholieke Charismatische Vernieuwing. Er zijn verschillende initiatieven,

uitdaging is om toch ook weer verbinding te zoeken tussen deze verschillende initiatieven. Niesten is onderdeel van de charismatische beweging. Van belang is mensen te betrekken. Daarbij is lang niet het belangrijkste dat betrokken leken inhoudelijk ijzersterk zijn maar dat er doorleefde geloofsbeleving is die mensen raakt. Vertrouwen en ruimte geven voor groei zijn hierbij cruciaal. Belangrijk is dat de pastor bereid is om zich volledig te geven, dat de pastor zijn roeping daadwerkelijk ervaart en doorleefd heeft. Je moet als pastor durven loslaten en open staan voor nieuwe vormen van gemeenschapszin en geloofsbeleving en -viering. Verder een zeer persoonlijk relaas van Trudy, hoe zij geraakt is en betrokken is geraakt bij de parochie.

Belangrijkste boodschap

Opbouwen van gemeenschap is geen zaak van regels en voorschriften maar een zaak van het hart.

11.45 Voorbeeldparochie Eindhoven (pastor Rene Wilmlink en Ineke)

Toelichting Ineke. Heilig Hart parochie moest door omstandigheden op korte termijn sluiten en opgaan in heel grote parochie van Eindhoven-Zuid. Eind jaren '90 is door komst jonge pastor nieuw elan ontstaan en nieuw leven in de parochie ontstaan. In 2011 komt het bericht dat kerk op zeer korte termijn zou sluiten en de Pastor zou vertrekken ondanks dat dit een zeer levendige parochie was. Dit was een zeer grote schok. Ineke heeft dit als een positieve uitdaging opgepakt en de parochianen uitgenodigd om met haar verder te gaan op een nieuwe weg: het gaat om het contact met God en niet om onze relatie met een specifiek gebouw. Onder andere hierdoor is een gezamenlijk proces ontstaan waarin uiteindelijk het grootste deel van de gemeenschap over is gegaan naar de nieuwe parochie.

Pastor Wilmlink. Bij elk fusieproces stelde de pastor de volgende vraag: wat is het hart van deze parochie, voor wie komt men: voor elkaar/het gebouw of voor Christus. Een fusie is altijd pas het begin van een langdurig groeiproces. Het is heel veel loslaten en opnieuw beginnen. Een fusie maakt heel scherp duidelijk de vitaliteit en de kracht van een parochie maar ook van het versletene, het

uitgeleefde van een aantal oude parochies. Vaak werden de 'oude' parochies door een kleine groep, vaak behoudende mensen bestierd waar lang niet altijd vitaliteit, openheid, dynamiek aanwezig was. Weet in dat kader te incasseren. Fusies roepen vaak hele grote emoties op. Laat het maar gebeuren, geef er ruimte voor, soms ook door gewoon stil te zijn. Mensen zitten in een rouwproces en zijn dan soms volstrekt onredelijk...blijf ondanks dat van ze houden en ze vertrouwen geven.

Belangrijkste boodschap

Fusies brengen, naast onrust en verdriet ook nieuwe dynamiek en nieuwe hoop.

Maandagmiddag Christian Hennecke - reflectie op spiritualiteit van gemeenschap

Wat zijn de nieuwe plekken waarin de kerk zich 'toont', we moeten die plekken opsporen en in samenhang met elkaar gaan zien, dus een vorm van een netwerkorganisatie. Eenheid in verscheidenheid, elke plaats heeft andere behoeftes, andere vraagstellingen. Een ander belangrijk punt is timing. Sluit aan bij wat al gaande is, niet vanuit de structuur maar vanuit wat er in een gemeenschap leeft. Waar zit de spiritualiteit van die specifieke gemeenschap. Groei en ontwikkeling vindt steeds meer decentraal, lokaal plaats.

Vier steekwoorden voor de toekomst

1. Leven in een veelvoud van gemeenschappen, de kerk is een gemeenschap van gemeenschappen.
2. De kerk groeit vanuit de zending die ze inherent heeft
3. Priester en gedoopten staan centraal
4. Uitgangspunt is de individuele bijdrage/het talent van gelovigen

Vertrouwen is cruciaal, dit heeft drie aspecten:

- 1 God leidt zijn kerk, we hoeven niet bang te zijn dat wij de kerk kwijtraken
2. Vertrouwen is cruciaal voor groei
3. Structuurontwikkeling is niet hetzelfde als kerkontwikkeling

Waar het evangelie groeit, daar groeit de gemeenschap. Maar er zit een volgorde in de ontwikkelingen:

1. Wat beweegt deze specifieke gemeenschap,

hoe zit deze gemeenschap in elkaar?

2. Betekenis geven aan hetgeen je waarneemt. Wat kun je daarmee doen?
3. Waar dromen we van? Wat is onze gedeelde visie?
4. Wat plannen we, en hoe gaan we zorgen dat we onze stip op de horizon gaan bereiken.

Wat is een veranderingscultuur?

We leven in een 'Gottvolle Zeit', er zijn overal tekenen van God. Ook in de moderne informatietechnologie

Er is een veelvoud aan nieuwe initiatieven, nieuwe vormen van de oude sacramenten, andere invulling van doop, huwelijk, communicatie, nieuwe momenten, aanknopingspunten om het woord van God te verkondigen.

Er komen steeds meer 'seculaire pelgrims', mensen zijn op zoek naar God en maken eigen keuzes welke vorm ze daar aan geven, wij moeten daar niet van schrikken en niemand buitensluiten, ook niet als die vorm afwijkt van de conventionele vorm. We moeten begrijpen hoe anderen het evangelie beleven, we moeten naar hen luisteren.

De moederkerk moet verstaan worden als de ruimte waarin de gelovige in liefde en warmte in geloof kan groeien: dat is het moederlijke van de kerk. Alle generaties moeten blijven groeien in het geloof, het is pas klaar als men gestorven is (generations of faith).

Een eucharistieviering moet een viering zijn, geen automatische piloot. Recht op een eucharistieviering heeft niemand, maar het is essentieel dat er een viering is. Dit is een hoogtepunt van geloof. We moeten daar zuinig op zijn.

Je kunt pas iets veranderen als er een gezamenlijke visie is en men zich er vervolgens aan houdt, men moet rekenschap willen en durven afleggen over wat men onderneemt om de visie te verwerkelijken. Als de betrokkenen medewerkers/pastores/pastoraal werkers in alle vormen en soorten dwarsliggen kunnen ze geen onderdeel van het proces zijn, dan moet er ingegrepen worden.

Belangrijkste boodschap

Ga uit vanuit de behoefte van een mens en denk niet dat je door regels 'geloof' afdwingt.

De Hopetour, Harm Ruiter
Initiatief van het Evangelisatieplatform:
bouwen aan oases van geloof. Parabel van Nehemia: hoe met kleine groepen, supergemotiveerde mensen in een recordtempo de muur van Jeruzalem werd herbouwd. Oproep voor deelname aan de Hopetour.

Maandagavond Voorbeeldparochie -
getuigenis uit Nijmegen
Gemeenschapsspiritualiteit in een parochie in Nijmegen, beschouwd vanuit het charisma van de gemeenschap Emmanuel van een grote fusieparochie.

De gemeenschap Emmanuel was al verantwoordelijk voor een van de fusieparochies, uiteindelijk zijn 8 parochies gefuseerd. Inspiratie werd gevonden in de woorden van de paus die heeft gezegd dat nieuwe gemeenschappen en reeds bestaande structuren (bv parochies) elkaar nodig hebben, elkaar kunnen voeden en elkaar kunnen versterken.

Overtuigingen bij aanvang fusieproces:
Keuze voor samenwerking ook met andere spiritualiteiten/charisma's
-Van nood een deugd maken, aanleiding om goed naar je zelf te kijken
-Wat verwacht de samenleving van ons
-Gekozen voor een netwerk van kerken
-Projectteam los van zittende besturen
-Fasering, steeds per fase een plan maken, geen heel groot overkoepeld masterplan

Leerervaringen:
-meer leven in lokale geloofsgemeenschappen dan van te voren gedacht
- hele grote afstand parochies-bisdom
-aparte werkgroep die samen nieuwe dingen ging doen
-vertrouwen is cruciaal maar is wel een (moeizaam) proces geweest
-fusie is ook een strijd tegen onze eigen angsten geweest
-het gaat om concrete mensen met concrete vragen, zorgen en angsten
-communio theologie

Welk gereedschap is gebruikt?

-samen delen, leverde proces van angst naar hoop
-aanbidding uitgebreid, elke dag samen bidden
-positieve ervaring met combi ervaring bedrijfsleven en pastoraat
-wekelijkse interne mail met gebedsintenties naar gemeenschap Emmanuel, hiermee werd de hele gemeenschap ondersteuner en betrokken bij het proces

Workshop Voorbeeldparochie Nijmegen

Heel belangrijke les:

Eenheid in verscheidenheid. Geef ruimte aan de verschillende stijlen en opvattingen. Probeer er geen eenheidsworst van te maken. Geef het goede voorbeeld, stel je open voor de andere vormen. Maak tegenstellingen vruchtbaar. Kernvraag is niet hoe gaan onze fusieproblemen oplossen maar: wat verwacht de samenleving van ons. Heel erg oppassen dat je niet teveel naar binnen gericht raakt. Belangrijk om vitaliseren te doen naast de zakelijke kant van een fusie. En let op: 'harmoniseer' pas op het laatst de liturgie, tot die tijd: accepteer de verscheidenheid. Wees niet te dwingend, heb vertrouwen, geef ruimte binnen de randvoorwaarden van de kerk.

Dinsdagochtend 25 maart Johan Roose, regioverantwoordelijke van De Ark Vlaanderen & Nederland: Hoe worden nieuwe mensen meegenomen in de identiteit & missie van de gemeenschap?

Ark heeft Inmiddels meer dan 130 gemeenschappen wereldwijd.

Kenmerken Ark.

Mensen met en zonder verstandelijke beperking die een (deel van) leven delen. Gesticht vanuit de katholieke traditie maar al na 5 jaar oecumenisch en interreligieus Vandaag ook heel veel niet-religieuze leden

Stichter Jean Vanier ontdekt dat mensen met een beperking niet (alleen) zorg willen maar willen 'beminnen en bemind worden', ze zijn net als ons.

Na 35 jaar kwam er een neergang in de Ark-beweging: de herfst brak aan, begin van neergang. De Ark heeft gekozen voor

herstichting: het doen heropleven van de geest van de stichtingservaring. Er werden wezenlijke vragen gesteld: wie zijn wij en wat is onze opdracht? Via een proces dat een paar jaar duurde is men deze vragen gaan beantwoorden? Belangrijk in dit proces:

-uitkomst van het proces lag niet vast (maar er was wel vertrouwen!)

-er is de tijd genomen

-het was een onderscheidingsproces; niet discussiëren maar samen ervaren (ESDAC-methode)

-ieder werd betrokken

-vanuit zijn eigen verhaal

-ieders eigen verhaal werd geplaatst naast het stichtingservaring

-hierdoor ontstond een grot(ere) binding en loyaliteit, en dat was ook het gevoel van

herstichting: het verbinden van de persoonlijke ervaring met de fundamentele

stichtingservaring

Fundamentele ervaring is vastgelegd in een identiteit net als de missie van Ark. Dit is een krachtige motor die houvast geeft: leidt tot toewijding en toebehoren

Aan de basis van de Ark ligt een fundamentele ervaring: menselijk, universeel, christelijk: de Ark is die ervaring! Een ervaring van ontmoeting met 'handicap' die ons omvormt. Ontmoeting gaat over wederkerige relaties, een houding van nederigheid: je klein maken (dat

is niet hetzelfde als minder of minderwaardig zijn!).

In de Ark is altijd sprake van handicap in alle vormen. Een beperking doet pijn: er is een ervaring van lijden die ons leidt naar onze eigen beperking en lijden. Daarin, in die zwakheid zit ook de bron van vruchtbaarheid, persoonlijke kwetsbaarheid als bron van leven. Als er liefde gezet kan worden naast het lijden dan kan ieder groeien. Binnen de Ark is voor de voetwassing gekozen als symbool voor deze ervaring, bij de voetwassing komen ontmoeting, kwetsbaarheid en omvorming samen. Wie zijn eigen kwetsbaarheid niet accepteert kan ook de voetwassing niet ontvangen.

Oproep van Johan Roose aan de aanwezige pastores: zoek elkaar op, steun en bemoedig elkaar!

Vragen van Kees Slijkerman, die we ter afsluiting bespraken:

1 Welk goede nieuws nemen we mee uit deze dagen?

2 Wat vraagt de Heer van mij?

3 Waar heb je het moeilijk mee?

Meer:

De geluidsopnames van verschillende lezingen tijdens dit congres zijn/worden uitgezonden door Radio Maria en staan vervolgens op *Uitzending gemist*. De Nederlandse vertaling van de eerste lezing van Hennecke is te beluisteren op <https://soundcloud.com/radiomarianl/2014-04-24-christian-hennecke-het-pastoraal-congres-gemeenschapspiritualiteit-in-parochies-u1?in=radiomarianl/sets/geloof-en-catechese>

De powerpoint van Johan Roose: 0384 op www.stucom.nl

Vakantieconferentie Celebrate: www.celebratefestival.nl

Bewegingen en gemeenschappen: www.stucom.nl/bewegingen
www.stucom.nl/pastoraalcongres

Dit is document 0388 op www.stucom.nl